

УДК 316.485.6

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЦЕСУ МЕДІАЦІЇ У СПРАВАХ НЕПОВНОЛІТНІХ ЗЛОЧИНЦІВ У ПОЛЬЩІ

Курляк І.Є.

Університет Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві

У статті розглядаються передумови і характеристика використання процесу медіації у справах неповнолітніх злочинців у Польщі. Метою статті є розкриття правових основ, специфіки та переваг використання медіаційної процедури у кримінальних справах за участю неповнолітніх правопорушників. Встановлено, що медіація є дієвим засобом розв'язання конфліктної ситуації, яка виникла на основі скоєння злочину (бійки, побиття, знушення над родиною, крадіжки), за яке передбачене покарання до п'яти років позбавлення волі. Наслідком медіаційної процедури є навчання неповнолітнього вбачати і розуміти потребу компенсації чи залагодження кривд і шкод, завданих скоєним ним злочином. Медіація дасть необхідну сатисфакцію також і потерпілому, який під час зустрічі віч-на-віч зі злочинцем зможе отримати відповіді на свої запитання, знизити рівень тривожності і як наслідок – буде помічною в поверненні довір'я і ладу в соціальних стосунках.

Ключові слова: неповнолітній злочинець, конфлікт, медіація, переговори, стосунки, правосуддя, справедливість, суд, альтернативні методи, Польща.

Постановка проблеми. Здійснення судочинства над неповнолітніми, які скоїли злочин, особливо повторно, часто призводить до застосування щодо них кари у вигляді позбавлення волі у виправній колонії для неповнолітніх. Ця кара негативно сприймається засудженими, які відчувають себе несправедливо скривдженими, унаслідок чого озлоблюються, демонструють агресивну поведінку та небажання виправлятися. Негативним формам поведінки додатково сприяє тоталітарне, ізольоване і криміналізоване середовище виправної колонії, що зумовлює явище прізонізації, а також стигматизацію неповнолітнього з боку вільних, законотворчих громадян суспільства. Негативний осад залишається також і в душі потерпілого, який після суду залишається сам-на-сам зі своїми побоюваннями, невирішеними проблемами і запитаннями, на які не дало відповіді судове засідання. З огляду на це, величезне значення має можливість поза-судового вирішення конфліктної ситуації між кривдником і потерпілим, за допомогою альтернативної форми вирішення конфлікту, якою є медіація. Її успішне застосування при скоєнні злочинів з відносно невисоким ступенем суспільної шкоди може принести обоєбічну користь – як підсудному, що може уникнути суворої кари, так і потерпілому, який може почути слова пробачення від кривдника і отримати надолуження за скоєну шкоду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою посередництва (медіації) у вирішенні різноманітних спорів займалися різні дослідники. Теоретичний аналіз моделі процесу посередництва здійснювали А. Журавський, Н. Гайдук, Е. Зінкевич, С. Мур, питаннями використання посередництва у справах злочинців займалися О. Бік, Е. Беньковська, А. Левіцька, З. Квятковський та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У згаданих вище та інших публікаціях на тему медіації не приділено належної уваги проблематиці використання медіації у кримінальних справах саме за участю неповнолітніх злочинців у Польщі, тому автор статті звертається до аналізу даної проблеми.

Метою даної статті є аналіз передумов та особливостей застосування процесу медіації у кримінальних справах із участю неповнолітніх у Польщі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Посередництво (медіація) – це підхід до розв'язання конфлікту, в якому третя нейтральна сторона (посередник) забезпечує здійснення структурованого процесу, аби допомогти конфліктуючим сторонам прийти до взаємоприйнятого вирішення їхніх спірних питань. Учасники є відповідальними за визначення своїх проблем і потреб, які належить розглянути в цьому процесі. Посередник сприяє розв'язанню суперечки за допомогою створення безпечного середовища, заохочення до конструктивного спілкування, з'ясування спірних питань і потреб та підбір шляхів до їхнього вирішення. При цьому учасники є повною мірою відповідальними за результати процесу посередництва, а у випадку досягнення ними угоди – за визначені нею положення [1, с. 14]. З огляду на це посередництво вважається одним із альтернативних (у тому числі й щодо суду) способів розв'язання конфліктної ситуації.

Судовий підхід пов'язаний з інтервенцією у суперечку інституціалізованої і суспільно легітимної влади. У випадку ініціації такої процедури тягар знаходження виходу з конфлікту пересувається зі сфери приватної у сферу публічну. У рамках цієї процедури сторони звертаються до правників, які виступають у ролі їхніх адвокатів, а справа вирішується безсторонньо і нейтральною третьою стороною, якою є суддя, що одноосібно приймає рішення. Результат виразно вказує на того, хто виграв і хто програв справу. При цьому сторона, яка прогала справу, як правило, переживає сильні негативні емоції, оскільки відчувається ображеною та несправедливо скривдженою. Через головуючу роль судді учасники процесу втрачають контроль над результатом спору, який вирішує суддя, і є зобов'язані до виконання судового рішення незалежно від того, погоджуються вони з ним чи ні. [8, с. 25].

У процесі медіації при прийнятті спільного рішення жодна із сторін не відчуває себе скривдженою, тому що її думка була врахована у

процесі. Через це процедуру медіації ще називають процесом вирішення конфлікту на засадах «перемога-перемога» на відміну від судового процесу, який відбувається за принципом «перемога-програш».

Загалом посередництво можна окреслити як процес вирішення проблем, що ґрунтуються на використанні структури, процесу та принципів ефективного спілкування. При тому, що цей підхід до розв'язання конфліктів видається оманливо простим, його успішне застосування на практиці вимагає відповідного рівня професійних умінь та майстерності. Як і будь-яке втручання у справи людини, посередництво може виявитися невдалим, і, ймовірно, навіть завдати шкоди, якщо особа, яка бере на себе обов'язок керувати процесом конструктивного вирішення конфлікту, не є відповідно підготовленою до цього або вправною. Як і в інших сферах роботи з людьми, посередництво вимагає певного рівня самоусвідомлення ролі посередника. Як мінімум, посередники повинні визнавати межі своєї бази знань та вмінь, необхідних для посередництва, для того, аби не дозволяти собі заходити у ті сфери, що перебувають поза межами їхньої компетенції. Основним правилом посередництва є те, що учасникам принаймні не повинні завдати шкоди в цьому процесі. Добре реалізований процес посередництва є не лише ефективним засобом для розв'язання конфліктних ситуацій та суперечок, але й може бути терапевтичним та перетворюючим процесом [1, с. 11]. Цей процес перетворення (трансформації) полягає у тому, що його учасники приступають до процедури медіації з великим пластом негативних емоцій, зокрема незадоволення, невисловленої образи, страху, злості, гніву, часом навіть відкритої агресії та ненависті; вони мають дуже негативне ставлення до протилежної сторони, демонструють упередження, небажання і невміння спілкуватися з кривдником чи жертвою злочину. Після вдалого медіаційного процесу сторони знижують рівень тривожності та позбуваються своїх негативних емоцій і упереджень, стають більш врівноваженими, відкритими, спокійними, підвищують свою самооцінку, можуть вільно спілкуватися на теми, які є важливими для них.

Медіація широко застосовується у різних сферах суспільного життя – в родинних і трудових спорах, у конфліктах сусідських, шкільних, ровесницьких, господарських, міжнародних, політичних, етнічних, а також у справах кримінальних.

Медіація у кримінальних справах це «спроба добровільного порозуміння між потерпілим і злочинцем у присутності третьої нейтральної сторони – медіатора. Вона дозволяє опрацювати обом сторонам задовільне – з фінансової і моральної точок зору – порозуміння (...). Медіація надає сторонам більшу автономію в області розпорядження своїми правами, створюючи можливість приймати рішення про спосіб виправлення зла, яке було спричинено злочинцем» [4, с. 54].

Подібним чином дефінують медіацію в кримінальних справах й інші дослідники, які вважають її «добровільним підходом злочинця і потерпілого до розв'язання конфлікту, який виник унаслідок здійсненого злочину і досягнення порозуміння в сфері надолуження шкоди, якої зазнала жертва» [2, с. 86-87]. Процес посередництва у криміналь-

них справах має свою специфіку: «Медіація не полягає на поблажливому трактуванні злочинця правосуддям, не є відміною йому кари, на яку він заслужив, ані насильницьким способом ошасливлення жертви, не є також і терапією. Медіація є натомість способом виправлення шкоди, яка була спричинена злочином, а також відновленням розірваних соціальних зв'язків» [12, с. 90].

Підставою для впровадження процесу медіації була ідея, що він стане доповненням існуючої карної системи. Це мало спричинитися до «розвантаження» судів, до яких повинні були б надходити лише справи, яких не вдалося розв'язати позасудовим шляхом через спеціально покликаних до цього інституції, а також справи щодо злочинів з високим рівнем соціальної загрози. Запроваджені медіаційні програми не можуть стати альтернативою для системи правосуддя, а повинні діяти компатибельно як інституції підтримуючі, що мають інші процедури діяльності [9, с. 17-19].

Головна ідея медіації у кримінальних справах полягає у прагненні перш за все надолужити заподіяну потерпілому шкоду. Це пов'язано з тим, що в судовому процесі сучасне правосуддя присвячує особливу увагу саме злочинцю та призначенню йому відповідної кари, а жертва з її невисловленими почуттями, прихованими емоціями, різними питаннями та хвилюючими переживаннями найчастіше залишається в тіні усього процесу. Медіація в кримінальних справах не лише дає можливість потерпілому отримати компенсацію за спричинену шкоду, але й впливати на її характер. Злочинець же має можливість прийняття на себе відповідальності за скоєні вчинки, виправлення шкоди, а найголовніше – має шанси отримання пробачення та покращення свого суспільного образу [2, с. 86].

А. Зенкевич як безпосередню мету медіації в кримінальних справах вказує формулювання, укладання і виконання угоди між підозрюваним (або підсудним) і потерпілим, що має на меті надолуження збитків, спричинених потерпілому [16, с. 299]. Наступні завдання процесу медіації в кримінальних справах це:

- активізація моделі надолужуючої справедливості;
- уникнення вторинної віктимізації;
- реалізація ідеї відсунення жертв та неповнолітніх злочинців від участі у формальних процесах;
- розвантаження судів;
- уникнення явища вторинної криміналізації в карних установах;
- зменшення коштів;
- створення можливості швидкого і реального отримання жертвою компенсації;
- створення можливості сторонам виразити їхні емоції;
- уникнення розголосу;
- виховна мета, яка полягає у тому, що жертва завдяки медіації може зрозуміти чому саме вона була вибрана, а злочинець може усвідомити собі розмір зла і терпіння, яке він завдав жертві [16, с. 299].

У моделі надолужуючої справедливості точкою відліку є заподіяне зло (шкода), засобом надолуження – зобов'язання виправлення шкоди, метою – надолуження збитків шля-

хом виправлення заподіяної шкоди. У процесі медіації жертва займає центральне місце; критерієм оцінки виміру справедливості є угода (примирення – висловлення жалю – пробачення – виправлення нанесеної шкоди особі і громаді). Суспільний контекст становить держава, що вчить відповідальності [11, с. 122].

Можливість застосування медіації у Польщі пов'язана зі злочинами, за які передбачена кара до п'яти років позбавлення волі. Сторонами в процесі медіації у кримінальних справах є дорослий злочинець або особа, який виповнилося 15 років, що здійснила заборонений чин зі значною жорстокістю, а також потерпіла особа [6, с. 74].

Найчастіше медіація застосовується у справах, які стосуються: нанесення тілесних пошкоджень, знущання над сім'єю, бійки, побиття а також крадіжки майна [15, с. 15].

Найважливішими умовами здійснення медіації у кримінальних справах є:

- згода обох сторін, причому у першу чергу про згоду належить питати злочинця, щоб у випадку його відмови не травмувати повторно потерпілого;
- обставини скоєного злочину не викликають сумніву, а злочинець не заперечує своєї участі у злочині;
- справа не є складною у сенсі доказів скоєного злочину;
- справа не стосується організованої злочинності [2, с. 87].

До передумов, які утруднюють процес медіації, зараховуються передусім: психічна хвороба або неадекватна особистість підозрюваного, застарілий конфлікт поєднаний з колишньою судимістю, багаторазова судимість за подібні злочини, що свідчить про невинуватість злочинця, перебування підозрюваного у в'язниці, відсутність визнання підозрюваного у скоєнні ним злочину, а також відсутність згоди сторін на участь у медіаційному процесі [15, с. 15].

Правовою основою здійснення медіації в кримінальних справах у Польщі є Кодекс карного судочинства від 6 червня 1997 року та Розпорядження Міністра Справедливості від 13 червня 2003 року в справі медіаційного процесу в кримінальних справах [6, с. 96].

Згідно з приписами кодексу карного судочинства медіаційна процедура не повинна тривати довше одного місяця. Однак у виняткових випадках цей термін може бути продовжений органом, який скерував справу до медіації на час, потрібний для закінчення процесу. Справу до медіації можна скерувати у трьох ситуаціях: на узгоджений внесок обох сторін, на внесок однієї зі сторін та з ініціативи самого органу, який провадить процес. На внесок сторони медіацію може зніціювати прокурор, поліція на попередньому слідстві та суд [10, с. 207-208].

Особу медіатора вибирає суд, прокуратура або інший уповноважений орган. Далі медіатор після отримання постанови є зобов'язаний до налагодження контакту з підсудним та потерпілим з метою уточнення терміну та місця зустрічі. Медіатор спершу провадить індивідуальні зустрічі зі сторонами, з'ясовуючи сутність та принципи медіаційного процесу. Після того, як злочинець та жертва будуть психологічно готові до спіль-

ної розмови, здійснюються спільні медіаційні зустрічі з обома сторонами. Медіатор допомагає у сформулюванні змісту угоди, його завданням також є контроль за виконанням зобов'язань, взятих на себе учасниками процесу відповідно до прийнятої угоди [16, с. 301].

Хто може бути медіатором? Згідно з Кодексом медіаційної процедури медіатором може бути доросла особа, якій виповнилося 26 років і яка:

- гідна довір'я, порядна, зрівноважена, терпелива, спокійна, толерантна;
- здатна легко нав'язувати контакти з людьми;
- ставиться з повагою, люб'язно та доброзичливо до інших людей;
- має здатність активного слухання та емпатії;
- має нахил до розв'язування конфліктів шляхом переговорів;
- користується авторитетом у своєму локальному середовищі;
- має знання у галузі психології, соціології, педагогіки, ресоціалізації і правознавства, хоча й може не мати вищої освіти, але мусить мати відповідний життєвий досвід – мудрість;
- знає способи і техніки дискусії, переговорів, знає стандарти медіації;
- переконана в тому, що корисні зміни в людях можуть відбуватися на кожному етапі їхнього життя, а також що ані страх ані насильство чи натиск не є добрими способами протидії злу;
- свідомо того, що медіація не є ані судовим процесом, ані арбітражем, не є терапією, не накладає насильно рішення, не замінює судочинства, не є панацеєю від злочинності, але є взаємодією, яка керується стандартами, що спираються на духовних цінностях, етичних принципах, на засадах надолужуючої справедливості і пробаченні, а також на прийнятті злочинцем на себе усєї відповідальності та розумінні ним того, що він вчинив зло іншій людині [11, с. 123].

Медіація базується на кількох основних принципах:

- 1) *принцип добровільності* – полягає на тому, що медіатор не застосовує жодних натисків, щоб схилити сторони до участі в процесі, участь сторін має бути їх автономним рішенням;
- 2) *принцип довір'я (конфіденційності)* – гарантує, що все, що буде сказано під час перебігу медіаційного процесу, залишиться між учасниками медіації;
- 3) *принцип безсторонності і субсидіарності* – медіатор є особою безсторонньою, тобто презентує тільки спільні інтереси сторін; застосовує лише допоміжний (без натиску) вплив, ініціює та підтримує спроби вирішення конфлікту, надає інформацію, пропонує, радить, навчає, нагадує про цілі медіації;
- 4) *принцип професійності* – медіатор є особою компетентною, володіє необхідними знаннями з різних дисциплін, а передовсім з права, психології, ресоціалізаційної педагогіки, а також має уміння успішної комунікації, ведення переговорів та управління конфліктом [11, с. 122].

Медіація у справах неповнолітніх окреслюється як «спроба допровадження справи до розв'язання кримінального конфлікту, яке би задовільнило обидві сторони (...) Сторонами медіації є: неповнолітній злочинець або особа з проя-

вами деморалізації, його батьки/правові опікуни та потерпілий. Потерпілим може бути як особа доросла, так і неповнолітній; у другому випадку в медіації беруть участь також його батьки або правові опікуни [4, с. 54].

Варто наголосити, що «однією з базових передумов при визначенні кари для неповнолітнього, якою керується суд, є передовсім акцент на тому, щоб неповнолітнього злочинця виховати» [7, с. 36].

Згідно зі статтею 3а § 1 Постанови про судочинство в справах неповнолітніх справу до медіації може скерувати сімейний суд на кожній стадії перебігу справи. Це може відбутися з ініціативи потерпілого, неповнолітнього злочинця або за їх згодою. Сімейний суд має також компетенції започаткування медіації з ініціативи інституції з огляду на низький рівень правової свідомості суспільства [14, с. 223].

Суд має можливість передання справи інституції, яка є зареєстрована у спеціальному переліку і згідно зі своїм статусом є зобов'язана виконувати завдання у сфері «медіації, ресоціалізації, виховного дорадництва і психологічної допомоги, психологічної діагностики, профілактики злочинності, охорони свобод і прав людини» [16, с. 304].

Польські громадські організації, які займаються допомогою в'язням, зокрема Пенітенціарне Товариство «Патронат» і Вроцлавське Товариство Опіки над В'язнями готувалися до проведення позасудової медіації з 1994 року. Ними було опрацьовано експериментальні програми медіації (у 1995 році – для неповнолітніх злочинців у 1996–97 роках – для молодих злочинців та дорослих). Цю діяльність координувала Група з впровадження медіації у Польщі, яка була створена при Пенітенціарному Товаристві «Патронат» [11, с. 124]. Особлива увага була приділена процесу підготовки медіаторів.

Медіатор має завдання ознайомитися з інформацією, яка міститься в актах справи, налагодити контакт зі сторонами, а також отримати від них згоду на участь в медіації. Далі проводяться індивідуальні зустрічі, після знайомства сторін з базовою інформацією переходять до проведення спільної зустрічі. Медіатор допомагає у формулюванні змісту спільної угоди, а також контролює виконання сторонами зобов'язань, які виникають з прийнятого рішення. Останнім елементом в процедурі медіації у кримінальних справах за участю неповнолітнього є підготовка звіту для сімейного суду [16, с. 305].

У звіті про проведення медіаційної процедури повинні обов'язково міститися певні елементи, як-от: номер справи, назва інституції або дані довіреної особи, яка проводила медіацію, інформація, яка стосувалася місця та кількості проведених індивідуальних та спільних зустрічей, дані щодо досягнених результатів (угоди) а також підпис медіатора [5, с. 134–135].

Медіація приносить значну користь для учасників процесу. Заснована на згаданих вище засадах добровільності, конфіденційності, толерантності вона допомагає висловити у безпечному середовищі усі потреби та проблеми, представити своє бачення конфлікту та способів його розв'язання. Під час індивідуальних зустрічей медіатора з кожною із сторін він сприяє зниженню рівня емоцій, які висловлюють сторони

у стосунку один до одного, створює спокійне і сприятливе для конструктивного спілкування середовище. Кожна із сторін може вільно висловитися, оцінити конфліктну ситуацію, свою роль у конфлікті та роль протилежної сторони.

У процесі медіації в кримінальній справі за участю неповнолітнього обидві сторони отримують значну користь. Як злочинець, так і потерпілий мають можливість впливати на перебіг та спосіб вирішення конфлікту без формальної участі органів судочинства. Вони також мають змогу отримати відповіді на свої питання, висловити свої емоції та почуття, зрозуміти свої переживання, з'ясувати відношення обох сторін процесу до конфліктної ситуації [13, с. 53].

Можна встановити також окремі корисні наслідки процесу медіації для злочинця та потерпілого. Так для жертви користь, яка виникає з процесу медіації, полягає у «можливості швидкого одержання відшкодування, яке вона не може отримати безпосередньо в процесі розгляду справи неповнолітнього злочинця; зменшується також рівень страху перед злочинністю, має місце протидія вторинному скривдженню жертви» [13, с. 53–54].

Натомість для злочинця медіаційна процедура робить можливим «зрозуміння наслідків свого вчинку та можливість їх нівелювання, засвоєння уміння брати на себе відповідальність за свої дії, протидія стигматизації і надмірному розголосу даної кримінальної справи, шанс для уникнення традиційних судових засобів впливу [13, с. 54]. Крім цього, у ситуації, коли дійде до порозуміння між кривдником і потерпілим, а також коли злочинець виправив заподіяну ним шкоду або сторони сумісно узгодили спосіб виправлення шкоди може бути застосоване умовне припинення кримінального переслідування злочинця за скоєння ним злочину, за яке передбачена кара не довша, як 5 років позбавлення волі [16, с. 302].

Висновки і пропозиції. Медіація є альтернативним щодо суду способом розв'язання конфліктної ситуації між кривдником і потерпілим, який може бути застосований на різних етапах кримінального провадження і приносить вагомую користь обом сторонам конфлікту. Приймаючи рішення про скерування справи неповнолітнього до медіаційної процедури, суд повинен пам'ятати, що медіація була задумана передусім як інституція для потерпілого. Щоправда, має вона також служити і неповнолітньому злочинцю, щоб тоді, коли це є можливим, не застосовувати щодо нього стигматизуючих, а особливо обмежуючих свободу виховних заходів. Щоби так могло статися, медіація мусить передусім навчити неповнолітнього вбачати і розуміти потребу вирівнювання чи залагодження кривд і шкод, завданих кожного разу скоєним ним злочином. Таким чином вона дасть необхідну сатисфакцію також і потерпілому і як наслідок – буде помічною в поверненні довір'я і ладу в соціальних стосунках [3, с. 12].

До перспектив подальших розвідок у даному напрямі можна віднести тематику порівняльного аналізу правової бази і практичного досвіду здійснення посередництва у кримінальних справах за участю неповнолітніх в Україні і в Польщі, а також в інших країнах, де медіація набрала значного розвитку.

Список літератури:

1. Журавський А., Модель процесу посередництва: концепції, методи та прийоми / А. Журавський, Н. Гайдук, Вінніпег – Львів: Малгі-М, 2004. – 151 с.
2. Bargiel-Matuszewicz K., Negocjacje i mediacje, Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, 2007. – 245 s.
3. Beńkowska E., Mediacja w sprawach nieletnich, stan prawny na 1 września 2011 roku, Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Sprawiedliwości, 2011. – 58 s.
4. Czwartosz Z., Dobiejewska E., Gnys A., Gyjska A., Grudziecka M., Jezierski C., Kowalska K., Rękas A., Czy tylko sąd rozstrzygnie w sporze? Mediacja i sądownictwo polubowne. Informator o alternatywnych sposobach rozwiązywania sporyw, Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Sprawiedliwości, 2010. – 187 s.
5. Kwiatkowski Z., Mediacja w polskim procesie karnym (w:) Prawno-psychologiczne uwarunkowania mediacji i negocjacji, (red.) S.L.Stadniczenko, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2006. – S. 132-146.
6. Lewicka A., Mediacja sądowa w sprawach karnych i nieletnich – podstawowe założenia, (w:) Mediacja sądowa. Alternatywna metoda resocjalizacyjna? (red.) A.Lewicka, E.Grudziewska, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2010. – S. 72-88.
7. Łuba K., Mediacja w sprawach nieletnich – jakie ma początki istnienia w ustawodawstwie polskim, – Kwartalnik Mediator, 2008, nr 45. – S. 30-42.
8. Moore C.W., Mediacje. Praktyczne strategie rozwiązywania konfliktów. Warszawa: Wolters Kluwer, 2004. – 570 s.
9. Rękas A., Rozwój mediacji w Polsce, – Kwartalnik Mediator, 2007, nr 4, s. 15-24.
10. Siedlecka-Andrychowicz A., Mediacja w sprawach karnych, (w:) Mediacje: Teorie i praktyka, (red.) E. Gmurzyńska, R. Morek, Warszawa: Wydawnictwo Oficyna Wolters Kluwer business, 2009. – s. 205-213.
11. Szczęśny W., Mediacja, (w:) Pedagogiczna Encyklopedia XXI wieku, T.III, (red.) T.Pilch, Warszawa: Wydawnictwo «Zak», 2004, s. 122-124.
12. Tusznio S., Wojtkowiak M., Mediacje i negocjacje jako formy rozwiązywania konfliktu, Kielce: Wszechnica Świętokrzyska, 2004. – 197 s.
13. Wajerowska-Oniszczyk B., Podstawowe zasady mediacji w sprawach nieletnich, – Kwartalnik Mediator, 2002, nr 21. – S. 51-64.
14. Waszkiewicz P., Mediacja w sprawach nieletnich, (w:) Mediacje: Teoria i praktyka, (red.) E.Gmurzyńska, R.Morek, Warszawa: Wydawnictwo Oficyna Wolters Kluwer business, 2009. – S. 221-234.
15. Wildner E., Postępowanie mediacyjne w polskim procesie karnym – w praktyce prokurator apelacji białostockiej, – Kwartalnik Mediator, 2008, nr 44. – S. 12-24.
16. Zienkiewicz A., Studium mediacji: od teorii ku praktyce. Warszawa: Wydawnictwo Centrum Doradztwa i Informacji Difin, 2007. – 358 s.

Курляк И.Е.

Университет Кардинала Стефана Вишинского в Варшаве

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОЦЕССА МЕДИАЦИИ В ДЕЛАХ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ ПРЕСТУПНИКОВ В ПОЛЬШЕ

Аннотация

В статье рассматриваются предпосылки и характеристика использования процесса медиации в делах несовершеннолетних преступников в Польше. Целью статьи является раскрытие правовых основ, специфики и преимуществ медиационной процедуры в криминальных делах с участием несовершеннолетних правонарушителей. Установлено, что медиация является действенным средством разрешения конфликтной ситуации, которая возникла на основе совершения преступления (драк, избиений, издевательства над семьей, кражи), за которое полагается наказание до пяти лет лишения свободы. Следствием медиационной процедуры является обучение несовершеннолетнего тому, чтобы он усвоил и понимал потребность в исправлении ущерба, нанесенного совершенным преступлением. Медиация дает необходимую сатисфакцию и самому потерпевшему, который во время личной встречи с преступником может получить ответы на свои вопросы, снизить уровень беспокойства и как следствие – будет содействовать в восстановлении доверия и порядка в социальных отношениях.

Ключевые слова: несовершеннолетний преступник, конфликт, медиация, переговоры, отношения, правосудие, справедливость, суд, альтернативные методы, Польша.

Kurliak I.E.

Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw

USE OF MEDIATION PROCESS WITH REGARD TO THE CASES OF JUVENILE OFFENDERS IN POLAND

Summary

The article considers preconditions and characteristics of mediation process use with regard to the cases of juvenile offenders in Poland. The aim of the article is to outline the legal framework, specificity and advantages of using mediation procedure in criminal cases involving juvenile offenders. It is found out that mediation is an effective means of resolving conflict that arose from crime commission (fighting, beating, abuse of a family, theft), that foresees a punishment for five years imprisonment. The result of mediation procedure is to teach a minor to see and understand the need for alignment or resolving grievances and damages caused by crime committing. Mediation will also give necessary satisfaction to the victim, who can get the answers to his/her questions during one-on-one meeting with the offender, reduce the level of anxiety and as a result – will be helpful in returning confidence and order in social relations.

Keywords: juvenile offender, conflict, mediation, negotiations, relations, justice, court, optional methods, Poland.